

ІСТОРИЯ НАУКИ. ПЕРСОНАЛІЇ

С. В. ПИДА, І. П. ГРИГОРЮК, Н. М. ДРОБИК, М. М. БАРНА

**ВИДАТНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ВЧЕНИЙ-БІОЛОГ,
МІКРОБІОЛОГ, БІОТЕХНОЛОГ, АГРОЕКОЛОГ
(до 70-річчя з нагоди дня народження)**

**АКАДЕМІК НААН УКРАЇНИ
ВОЛОДИМИР ПИЛИПОВИЧ ПАТИКА**

**«І я бачив, — нема людині
кращого,
як ділами своїми радіти,
бо це доля його!»**

Еклезіаст, 3.22

10 вересня 2016 року наукова спільнота України відзначала 70-річчя від дня народження відомого вченого у галузі біотехнології, екології, агроєкології і мікробіології, доктора біологічних наук, професора, академіка НААН України, лауреата Державної премії України в галузі науки і техніки, заслуженого діяча науки і техніки України, почесного професора Харківського національного аграрного університету, Уманського національного університету садівництва, Полтавської державної аграрної академії, завідувача відділу фітопатогенних бактерій Інституту мікробіології і вірусології імені Д.К. Заболотного НАН України – Володимира Пилиповича Патики.

В. П. Патика народився у мальовничому селі Мала Маньківка, що на Черкащині, у селянській родині. Був вихованцем дитячого будинку в селі Шевченкове Черкаської області. У 1969 р. закінчив хімічний факультет Київського державного університету ім. Т. Г. Шевченка за спеціальністю "хімія природних сполук". Біохімією мікроорганізмів захопився ще під час навчання в університеті. Тому у 1973 р. вступив до аспірантури при Всесоюзному НДІ сільськогосподарської мікробіології (м. Ленінград), захистив кандидатську дисертацію, присвячену природі фітотоксичних речовин ґрунтових мікроорганізмів (1975). У 1992 р. захистив докторську дисертацію «Роль азотфіксуючих мікроорганізмів в підвищенні продуктивності сільськогосподарських рослин».

Свою трудову діяльність В. П. Патика розпочав у Секторі молекулярної біології і генетики Інституту мікробіології і вірусології ім. Д.К. Заболотного АН УРСР (м. Київ), де в 1967-1969 роках обіймав посаду старшого інженера. Перебував на строковій службі в лавах Радянської армії (1969-1971). Працював науковим співробітником Українського науково-дослідного інституту сільськогосподарської мікробіології УААН (м. Чернігів, 1971-1980); доцентом кафедри Чернігівського філіалу Київського політехнічного інституту (1980); завідувачем сектором, завідувачем відділом, директором Південного філіалу Інституту сільськогосподарської мікробіології (АР Крим, 1980-1997), директором Інституту сільськогосподарської мікробіології УААН (м. Чернігів, 1997-2000); директором Інституту агроєкології та біотехнології УААН (м. Київ, 2000–2005). З 2005 р. В. П. Патика працював професором кафедри біотехнології факультету екологічної безпеки Національного авіаційного університету, а з 2006 р. – завідувач відділу фітопатогенних бактерій Інституту мікробіології і вірусології ім. Д. К. Заболотного НАН України. Розпочинаючи з 1975 р. наукову роботу успішно поєднував з педагогічною. Читав лекції в Чернігівському технологічному, Вінницькому національному аграрному, Національному авіаційному, Київському національному ім. Тараса Шевченка університетах.

Свідченням наукового авторитету Володимира Пилиповича Патики є обрання його у 1993 р член-кореспондентом, а у 1995 р. – академіком Національної академії аграрних наук України. У 2005 р. обраний академіком Академії наук Вищої школи, отримав звання лауреата премії ім. Д.К. Заболотного НАН України, Державної премії України в галузі науки і техніки, лауреат премії «За видатні досягнення у аграрній науці». Нагороджений Почесною відзнакою Міністерства України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи; нагороджений знаком «Знак пошани» Міністерства аграрної політики України; Почесними грамотами Президії національної академії аграрних наук України; Срібною медаллю і Великою пам'ятною медаллю Виставки досягнень народного господарства СРСР. Він є лауреатом нагороди Ярослава Мудрого в галузі науки і техніки Академії наук Вищої школи України.

Коло наукової діяльності Володимира Пилиповича включає дослідження в галузях екології, агроєкології, біотехнології, ґрунтової мікробіології, біологічної азотфіксації та біологічної мобілізації фосфору ґрунту, мікробіологічного захисту рослин від шкідників та гризунів, селекції рослин на підвищення азотфіксуючого потенціалу, бактеріальних хвороб рослин та їх збудників тощо. Досягнуті ним та його колегами результати є оригінальними та приводять до відкриття нових закономірностей функціонування ґрунтових мікроорганізмів з сільськогосподарськими рослинами, біотехнології та екології ґрунтових мікроорганізмів. Особливо важливими є дослідження з розробки технологій виробництва і застосування мікробіологічних препаратів для живлення сільськогосподарських рослин та їхнього захисту

від шкідників. Під його керівництвом у 2004 р. розроблена Державна концепція, а згодом – Державна програма збалансованого (сталого) розвитку агросфери.

В. П. Пати́ка як людина енергійна і багатогранна продовжує кращі традиції української школи мікробіологів: Л.Й. Рубенчика, В.Й. Білай, М.М. Підоплічка, О.О. Берестецького, К.І. Андріюк, К.Г. Бельтюкової, Р.І. Гвоздяка та інших, які пов'язані зі збереженням, зміцненням і розвитком української школи мікробіологів – фахівців у галузі ґрунтової мікробіології, мікробної біотехнології, екології мікроорганізмів та фітопатології.

Завдяки великому організаторському хисту, професіоналізму, широкому баченню наукових проблем, працьовитості, цілеспрямованості академік НААН України В. П. Пати́ка досяг блискучих успіхів. Він є автором понад 725 наукових праць, низки оглядів, проблемних статей, 21-ї колективної монографії. Одержав 44 патенти і авторські свідоцтва.

Під керівництвом академіка В. П. Пати́ки сформована плеяда науковців, підготовлена своя наукова школа: 12 докторів та 18 кандидатів наук. В.П. Пати́ка – засновник і колишній головний редактор Бюлетеня Інституту сільськогосподарської мікробіології, «Агроєкологічного журналу», видання якого, за словами Володимира Пилиповича, «є нагальною необхідністю, викликаною нашим сьогоденням. Сучасне суспільство прийшло до межі, за якою стоїть тільки одне питання. Так, оте сакраментальне: «То be or not to be ?». Чи будемо жити ми в гармонії з Природою, чи збережемо вогонь життя на Землі на порозі нового тисячоліття, яке стукає в наші серця зойком природи, стогоном рідної землі від технократичного засилля, хімічного забруднення, непрофесійного та байдужого відношення».

В. П. Пати́ка – член редакційних колегій провідних наукових журналів: «Мікробіологічний журнал», «Физиология растений и генетика», «Вісник Харківського національного аграрного університету, Серія Біологія», «Вісник Уманського національного університету садівництва», «Мікробіологія і біотехнологія», «Agricultural Science and Practice» тощо; член спеціалізованих вчених рад Інституту мікробіології і вірусології ім. Д. К. Заболотного НАН України та Уманського національного університету садівництва; член секції комітету з державних премій України в галузі науки і техніки.

Академік НААН України В. П. Пати́ка – талановита й обдарована від бога неординарна особистість, чудова, чуйна, інтелігентна і доброзичлива людина з глибоким внутрішнім світом, дуже вимогливий до себе та оточуючих, великий життєлюб, відомий у світі вчений і педагог з різнобічними науковими інтересами, керівник наукових колективів, вихователь висококваліфікованих кадрів, людина великої кипучої енергії, невичерпної творчості, фундаментальних знань, у нього прекрасна сім'я, багато друзів та однодумців. Наукова спільнота України та зарубіжжя знає і шанує ювіляра як відомого вченого-мікробіолога та висококваліфікованого фахівця, в якому органічно поєднуються розум, працездатність, принциповість, глибокий гуманізм та повага до оточуючих, вірність служіння Україні і науці. Нині він у розквіті творчих сил, сповнений новаторських ідей та сподівань на майбутнє.

Щиро вітаємо Володимира Пилиповича з ювілеєм. Від усього серця зичимо Вам здоров'я, добра, щастя і довголіття, великих успіхів у всіх починаннях, невичерпних сил та натхнення. Нехай Ваша життєва мудрість та визнаний талант і надалі сприяють здійсненню нових наукових відкриттів, надихають продовжувачів Вашої справи на добрі і корисні вчинки.

Зичимо зберегти свої найкращі людські якості щонайменше літ до ста і завжди залишатися таким енергійним, діловим, відповідальним і потрібним людям, яким ми Вас знаємо! Хай Ваші плани й сподівання завжди супроводжує світла фортуна, а поруч з Вами завжди будуть ті, кого любите, цінуєте і шануєте!

Нехай цілюща енергія сонячного неба приносить Вам нову життєдайну силу для того, щоб прикрашати нашу планету благородністю Вашого великого серця.

С. В. Пыда, И. П. Григорюк, Н. М. Дробик, Н. Н. Барна

Тернопольский национальный педагогический университет имени Владимира Гнатюка

ВЛАДИМИР ФИЛИППОВИЧ ПАТЫКА – ВЫДАЮЩИЙСЯ УКРАИНСКИЙ УЧЕНЫЙ-БИОЛОГ, ПЕДАГОГ

В статье освещены биографические данные и научные достижения известного ученого в области биотехнологии, экологии, агроэкологии и микробиологии, доктора биологических наук, профессора, академика НААН Украины, лауреата Государственной премии Украины в области науки и техники, заслуженного деятеля науки и техники Украины, почетного профессора Харьковского национального аграрного университета, Уманского национального университета садоводства, Полтавской государственной аграрной академии, заведующего отделом фитопатогенных бактерий Института микробиологии и вирусологии им. Д. К. Заболотного НАН Украины Владимира Филипповича Патыки. Приведены пожелания научного сообщества по случаю 70-летия со дня рождения.

S. V. Pyda, I. P. Hryhoriuk, N. M. Drobyk, N. N. Barna

Volodymyr Hnatiuk Ternopil National Pedagogical University, Ukraine

VOLODYMYR PATYKA, A PROMINENT UKRAINIAN SCIENTIST, BIOLOGIST, AND EDUCATOR

The article highlights the life and work of Volodymyr Pylypovych Patyka, doctor of biological sciences, professor, academician of National Academy of Sciences of Ukraine, laureate of Ukrainian state prize in the field of science and technology, honored scientist of Ukraine, honoured professor of Kharkiv National Agricultural University, Uman National University of Horticulture, Poltava State Agrarian Academy, Head of the phytopathogenic bacteria Department in Zabolotny Institute of Microbiology and Virology, NAS of Ukraine. It also gives a brief account of his scientific achievements in the fields of biotechnology, ecology, agroecology and microbiology and grants wishes expressed by scientific community on the occasion of his 70th birthday anniversary.

The article gives an overview of V. Patyka's significant contribution to the development of ecology, agroecology, biotechnology, soil microbiology, biological nitrogen fixation and soil phosphorus mobilization, microbiological plant protection from pests and rodents, plant selection to enhance nitrogen-fixing capacity, bacterial plant diseases and their pathogens, etc. He has authored over 725 scientific works, a number of reviews and research papers, has also co-authored 21 scholarly monographs. He has 44 patents and author's certificates. V.P. Patyka in his capacity of academician promotes scientific work: under his supervision 12 doctors and 18 candidates of sciences obtained their degrees and joined a galaxy of men of science.

V.P. Patyka is a member of the editorial boards of leading academic journals: "Microbiology Journal", "Physiology and Genetics of Plants", "Bulletin of Kharkiv National Agrarian University, Biology", "Journal of Uman National University of Horticulture", "Microbiology and Biotechnology", "Agricultural Science and Practice", etc., a member of Scientific Councils of D.K. Zabolotny Institute of Microbiology and Virology, the National Academy of Sciences of Ukraine and Uman National University of Horticulture; a member of the Committee of the State prizes of Ukraine in science and technology.